

Protocol Hoogbegaafdheid

Inhoudsopgave

1. Inleiding	blz. 3
2. Onze doelgroep	blz. 4
3. Procedure	blz. 5
4. Signalering en diagnostiek.....	blz. 6
5. Begeleiding	blz. 8
Bijlage 1 Digitaal handelingsprotocol hoogbegaaftheid.....	blz. 9

Inleiding

Er is binnen EBC Icarus een gezamenlijk beleid rondom hoogbegaafdheid.

Visie

Ik ben ik, jij bent jij, samen zijn wij, wij!

Wat hebben onze kinderen dan nodig in de veranderende wereld?

Als eerste vinden wij dat ze een veilige basis nodig hebben.

Rust, duidelijkheid en stabiliteit.

Goede sociale vaardigheden is een must om de verandering aan te kunnen; zelfkennis, zelfsturing, zelfvertrouwen, bezinning, nieuwsgierigheid, empathie, durf en moed. En dat zo dat de ander niet uit het oog verloren wordt; we blijven goed omkijken naar elkaar. De algemene vaardigheden brengen de balans uiteindelijk in evenwicht; kennisconstructie, samenwerken, communiceren, plannen, presenteren, reflecteren, analyseren, evalueren, probleemoplossend denken, technologie.

Voor ons zijn bovenstaande vaardigheden belangrijk. Zo belangrijk dat ze in 10-12 jaar, door brede ontwikkeling en over grenzen kijkend, aangeboden moeten worden. In balans waarbij er volop oog is voor de ontwikkeling van eigen talenten van kinderen. Dat deze herkend en ontwikkeld worden waarbij kwaliteit voorop staat.

2. Onze doelgroep

Wat verstaan wij onder hoogbegaafdheid?

Een kind is **hoogbegaafd** als het een IQ heeft van 130 of meer, waarbij dus ook sprake is van de volgende (leer)eigenschappen:

- snel van begrip
- hoog leertempo
- goed geheugen
- brede algemene interesse
- brede algemene kennis
- probleemoplossend vermogen
- analytisch vermogen
- toepassen van verworven kennis

Daarnaast bezit een hoogbegaafd kind de volgende persoonskenmerken:

- motivatie
- creativiteit
- overige persoonskenmerken, zoals hoge mate van autonomie, zelfvertrouwen, een goed zelfbeeld, het vermogen tot reflectie op eigen handelen en sociale competentie.

Bij kleuters spreken we over een ontwikkelingsvoorsprong. Deze ontwikkelingsvoorsprong is te herkennen aan een voorsprong op:

- cognitief gebied
- motorisch gebied
- sociaal-emotioneel gebied
- niet-cognitieve schoolse vaardigheden

Bovenstaande kenmerken komen alleen naar voren als het kind en de omgeving goed in balans zijn. Als wij ons onderwijsaanbod bijvoorbeeld niet aanpassen aan de behoefte van het hoogbegaafde kind, kan dit effect hebben op de motivatie van het kind om zich in te zetten voor schoolse zaken.

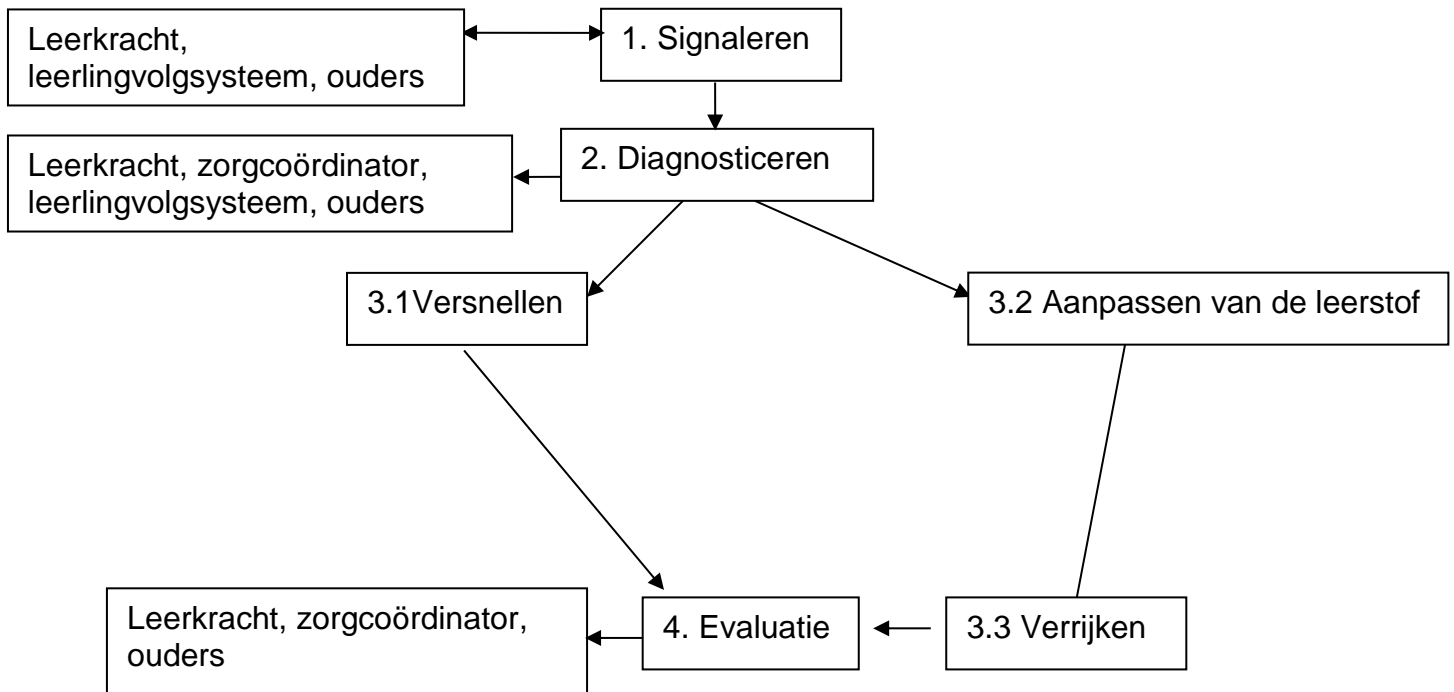
Wat is de doelgroep van ons beleid?

Het hoogbegaafde kind zoals hierboven omschreven. We gaan uit van een vastgesteld IQ van 130 of hoger. Vaststelling is niet nodig indien er een onderwijsvoorsprong van 15 maanden is aangetoond op rekenen en begrijpend lezen.

Om het hoogbegaafde kind in beeld te krijgen gebruiken we het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid.

3. Procedure

In dit protocol wordt aangegeven welke stappen er worden gezet binnen het EBC om ervoor te zorgen dat hoogbegaafde leerlingen zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen.

Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid

We maken gebruik van het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid (DHH).

Dit wordt ingezet om zicht te krijgen op welke leerlingen in aanmerking komen voor een aangepast programma voor hoogbegaafde leerlingen. Het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid is een geïntegreerd instrument voor leerkrachten en intern begeleiders ten behoeve van de begeleiding van hoogbegaafde leerlingen. Dit instrument heeft vier modules: signalering, diagnostiek, leerlingbegeleiding en evaluatie. Dit protocol is een computerprogramma dat draait onder internet waarbij het programma sturend optreedt in de stappen die de gebruiker moet zetten bij het verzamelen van informatie en de interpretatie daarvan.

Voor meer informatie: zie bijlage

4. Signalering en diagnostiek

Doel

Het doel is om hoogbegaafde kinderen in beeld te krijgen en die onderwijsaanpassingen te gaan doen die voor het kind nodig zijn om zich zo optimaal mogelijk te ontwikkelen.

Betrokkenen

De groepsleerkracht, de ouders, het kind en eventuele derden zijn betrokken bij de signalering. Bij aanvang van de diagnostiek wordt ook de interne begeleiding ingeschakeld.

Signalering

Signalering gebeurt op grond van gegevens of door middel van observaties. Dit kunnen gegevens zijn vanuit diverse bronnen. Hierbij valt te denken aan:

- gegevens van de leerkracht (observatie, signaleringsinstrument)
- didactische gegevens (schoolresultaten)
- overige bronnen (peuterspeelzaal, kinderdagverblijf)
- gegevens van ouders (gesprek)

Signalering vindt plaats vanaf de instroom bij de kleuters.

Bij kleuters spreken we van een ontwikkelingsvoorsprong. Het is belangrijk om in een zo vroeg mogelijk stadium in te spelen op een ontwikkelingsvoorsprong. Daardoor kunnen problemen zoals aanpassingsgedrag en onderpresteren mogelijk voorkomen worden.

Bij instroom vindt een intakegesprek plaats waarin wordt besproken wat de ontwikkeling is van de leerling. Als er sprake is van signalen van een ontwikkelingsvoorsprong wordt het traject zoals hierboven beschreven in gang gezet. Dit geldt niet alleen voor kleuters maar ook bij tussentijdse instroom. Binnen het Peuterkleuterhuis zal de precieze aanpak rondom signalering nog worden overlegd en daarna worden meegenomen in dit protocol.

De informatie van de ouders en een goede observatie van de leerkracht van het totale functioneren van de leerling spelen een belangrijke rol.

Bij verschil van inzicht zijn wat betreft de signalen tussen groepsleerkracht en ouders wordt de interne begeleiding ingeschakeld.

Diagnostiek

Kenmerkend van diagnostiek is dat het gebeurt bij die leerlingen waarbij het vermoeden van hoogbegaafdheid bestaat n.a.v. de signalering. Diagnosticeren gebeurt m.b.v. het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid. De werkwijze is uitgelegd in bijlage 1.

Reden tot diagnostiek is ten alle tijden te komen tot dat onderwijs dat passend is voor het kind.

In de diagnostiek zijn drie fasen te onderscheiden:

Fase 1 – verzamelen van gegevens via intern onderzoek

- gegevens van ouders
- gegevens van de leerkracht
- gegevens van de leerling
- didactisch onderzoek

Fase 2 - conclusie naar aanleiding van gegevens uit fase 1

- leerling is zeer waarschijnlijk niet hoogbegaafd en
- leerling is zeer waarschijnlijk begaafd en komt in aanmerking voor de eerste leerlijn: verrijking en verdieping van de leerstof in de groep.
- leerling is zeer waarschijnlijk hoogbegaafd en komt in aanmerking voor de tweede leerlijn: verrijking en verdieping van de leerstof in de groep en daarnaast deelname aan de Verrekijkers.
- onvoldoende of tegenstrijdige gegevens omtrent hoogbegaafdheid:
  - alleen tegenstrijdige informatie met betrekking tot de cognitieve capaciteiten
  - tegenstrijdige informatie met betrekking tot het totale functioneren

Fase 3 - wel of geen verwijzing voor extern onderzoek

Niet altijd kan bij fase 2 de conclusie wel of niet hoogbegaafd getrokken worden. Er is aanleiding voor een extern onderzoek als:

- Er handelingsverlegenheid is bij een leerling en het voor het onderwijs aan de leerling noodzakelijk is om duidelijkheid te krijgen rondom de problemen die er zich voordoen.
- Er geen didactische voorsprong van 15 maanden kan worden aangetoond bij het doortoetsen van de leerling op de vakgebieden rekenen en begrijpend lezen. Een IQ bepaling wordt dan noodzakelijk.

Wie is wanneer verantwoordelijk voor de signalering en diagnostiek?

- De leerkracht, ouders en interne begeleiding zijn samen verantwoordelijk voor het gehele proces.
- Eén observatielijst wordt ingevuld door de leerkracht, één door de ouders en één door de leerling (groep 5 t/m 8).
- Leerkracht heeft gesprek met leerling.
- Doortoetsen door leerkracht in samenwerking met de interne begeleiding.
- Gesprek over de gevonden gegevens met de ouders door leerkracht en interne begeleiding hoogbegaafdheid.
- Conclusie aan het einde van de diagnostiek wordt genomen door de coördinator hoogbegaafdheid in overleg met de leerkracht en ouders
- Interpretatie en opstellen handlingsplan gebeurt door leerkracht in overleg coördinator hoogbegaafdheid.
- Psychodiagnostisch onderzoek door extern deskundige, wanneer in fase 3 van de diagnostiek hiertoe besloten wordt.

5. Begeleiding

Begeleiding is gericht op het afstemmen van het leeraanbod op de (leer)behoeften van hoogbegaafde leerlingen. Hierbij wordt rekening gehouden met het leerniveau, het leertempo en de leerstijl van de leerlingen.

Beiden scholen geven hier ieder hun eigen invulling aan. Per leerling wordt de behoefte individueel bekeken. Dit is een gezamenlijk uitgangspunt.

Na de diagnose stelt de leerkracht in overleg met de interne begeleiding (specialiteit hoogbegaafdheid) een plan van aanpak op. In dit plan van aanpak staat volgens welke leerlijn de leerling gaat werken, voor welke vakgebieden er aanpassingen komen en welke verrijking / verdieping wordt ingezet. De rol van de ouders bij het opstellen van het plan van aanpak zal verder uitgewerkt worden naar aanleiding van de afspraken die gemaakt worden rondom ouderbetrokkenheid 3.0.

Voorwaarden bij begeleiding van hoogbegaafde leerlingen

De houding van de leerkracht is sterk bepalend voor het welbevinden van de leerling. Maatregelen die de leerkracht neemt om het leerstofaanbod aan te passen aan de behoeften van de leerling zullen meer effect hebben als de leerkracht hiertegenover positief staat en dit ook uitstraalt. Handvatten daarbij zijn:

- ❑ Een positieve houding ten opzichte van het verschijnsel hoogbegaafdheid.
- ❑ De acceptatie van de leerling door de leerkracht. De leerling mag zijn zoals hij/zij is.
- ❑ Extra aandacht met betrekking tot het leerproces en een minder zwaar accent op de leerresultaten.

Kenmerken uitdagend leermateriaal

- ❑ Bevat open vraagstellingen
- ❑ Beschikt over een hoge complexiteit
- ❑ Bevat opdrachten met een probleemgericht karakter
- ❑ Maakt meerdere oplossingsstrategieën mogelijk
- ❑ Doet beroep op creativiteit
- ❑ Overstijgt het didactisch niveau van de leerling

Plusgroep De Verreijkers

Het kan zijn dat een kind een IQ heeft van 130 of hoger of een onderwijsvoorsprong van 15 onderwijsmaanden op het gebied van rekenen en begrijpend lezen waardoor het nodig kan zijn om op een nog dieper niveau met andere kinderen samen te werken. Voor deze kinderen is er vanaf groep 4 de mogelijkheid om deel te nemen aan een plusgroep, de Verreijkers. Binnen deze groep is vooral het leren leren het hoofddoel. Hiervoor wordt gewerkt met verdiepingsmateriaal en projecten. Ze komen met opdrachten in aanraking die een uitdaging voor hen vormen. Het is voor deze leerlingen nodig om een goede leerhouding te ontwikkelen. Vanuit deze plusgroep gaat er ook werk mee naar de klas in de vorm van huiswerk waaraan deze kinderen werken naast en/of in plaats van hun groepstaken. Er worden eisen gesteld aan het gemaakte werk en er vindt een beoordeling plaats. Jaarlijks zullen de leerkracht en de hoogbegaafdheidcoördinator bekijken of een leerling wel of niet blijft deelnemen. Ouders worden bij wijziging tijdig op de hoogte gebracht.

Bijlage 1

Digitaal handelingsprotocol hoogbegaafdheid

Bij het signaleren en diagnosticeren maken we gebruik van het Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid (DHH). Dit is een compleet systeem voor de identificatie en het begeleiden van hoogbegaafde leerlingen uit groep 1 tot en met 8 van het basisonderwijs.

Het proces van signalering en diagnostiek is volledig geautomatiseerd. Het programma begeleidt de leerkracht bij alle benodigde stappen en geeft aan het eind van het traject een individueel advies voor de leerling. Hierbij worden de termen eerste en tweede leerlijn gebruikt:

- Eerste leerlijn: verrijking en verdieping van de leerstof in de klas
- Tweede leerlijn: verrijking en verdieping van de leerstof in de klas + deelname Verreikers.

Mochten er indicaties zijn die wijzen in de richting van faalangst of onderpresteren dan wordt de leerkracht daar tijdig op geattendeerd.

De uiteindelijke beslissing wordt genomen door leerkracht, hoogbegaafdheidcoördinator en ouders.

Het eindverslag zal door de interne begeleiding worden gemaakt en toegevoegd aan Eduscope zodat alle belanghebbende informatie is opgenomen in het leerlingdossier.

In het DHH-Protocol zitten de hieronder genoemde opties die ter ondersteuning kunnen worden ingezet:

1. Het adviestraject Vervroegde Doorstroming:
  - maakt automatisch gebruik van eerder ingevoerde gegevens over een leerling;
  - ondersteunt bij het nemen van afgewogen beslissing;
  - geeft richtlijnen voor de aanpak.
2. Complete richtlijnen compacting voor de eigen methode:
  - voor diverse vakken: taal, spelling, rekenen, aanvankelijk en begrijpend lezen en zaakvakken;
  - richtlijnen zijn gebaseerd op leerlijnen;
  - differentiëren op twee niveaus boven 'goed';
  - geven ondersteuning bij planning van de leerstof.
3. Begeleiding bij het selecteren van een passend verrijkingsaanbod:
  - kiezen per groep, per vakgebied, per leerlijn;
  - recensies van geschikt materiaal;
  - speciale verrijkingsopdrachten voor kleuters.
4. Pedagogische handelingsuggesties voor de meest voorkomende aandachtspunten bij bijvoorbeeld:
  - sociaal functioneren;
  - zelfbeeld;
  - faalangst;
  - onderpresteren;
  - werk- en leerstrategieën.